

► Oud-CDA-senator Jos van Gennip is op zijn 86ste nog altijd een bevlogen

Jos van Gennip (86) is de zoon van een beroemde boerin uit Nuenen, vader van een voormalig minister en zelf prominent CDA-lid. In een boek blikt hij terug op zijn leven. Hij ziet hoop in deze verwarrende tijden. „Help die buurvrouw, kies een beroep dat zinvol is.”

‘Geef mensen het gevoel dat ze hun eigen lot zelf in handen hebben’

Simon Rood
simon.rood@ed.nl

Den Haag

In hartje Den Haag, in de ruim honderd jaar oude wijk Benoordenhout, doet Jos van Gennip (86) zijn voordeur open. „Ha, het is gelukt”, roept hij enthousiast. Hij gebaart gretig. „Kom binnen!”

Bezoek uit Brabant lijkt bij Van Gennip net ietsje meer welkom. „Ik krijg niet elke dag iemand uit Eindhoven op bezoek”, klinkt het gastvrij. De liefde voor Brabant en specifiek gezegd zijn geboortedorp Nuenen is na 62 jaar wonen in Den Haag nog onverminderd groot.

Zo staat in de hal van zijn huis een kerkbankje. „Uit de Clemenskerk in Nuenen”, antwoordt Van Gennip op de vraag waar het meubel vandaan komt. „Een jaar of veertig geleden vernieuwden ze daar het interieur, en toen wilde ik héél graag zo’n bankje.” Want in die kerk zat Van Gennip – ‘zeg maar je en Jos’ – als kind. En daar raakte hij door drongen van de christelijke waarden die hem tot in de landelijke top van het CDA zouden brengen, maar niet omdat hij zo van politiek houdt. „Politiek is voor ijdele mensen.”

Boerderij in Nuenen

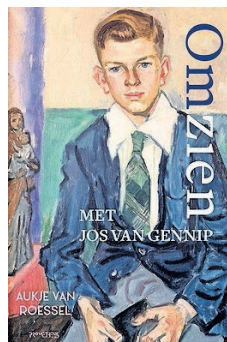
Die en meer rake uitspraken staan te lezen in het pas verschenen boek *Omzien met Jos van Gennip*. Daarin beschrijft journaliste Aukje van Roessel in 160 pagina’s het levensverhaal van de man die vanaf 1939 opgroeide op ‘de eerste boerderij van de Broekdijk’ in Nuenen.

Die plek en die tijd zijn nog altijd nabij in huize Van Gennip. Naast de trap hangt een schilderij van Hugo Brouwer, die de omgeving van zijn ouderlijk huis vastlegde. „Oh, en kom eens even boven kijken”, nodigt Van Gennip uit. Op zijn werkkamer hangen portretfoto’s van zijn ouders. Hij wijst trots. „Nog gemaakt door Martien Coppens (fotograaf uit Lieshout, red.)”

Maar misschien nog wel meer dan een trotse Brabander in Den Haag is Jos van Gennip een CDA’er. Een christendemocraat in hart en nieren, aan de progressieve kant van de partij. Iemand die zich al zijn hele leven inzet voor een verdraagzamer samenleving waarin mensen elkaar helpen.

Van de jaren 60 tot de jaren 90 deed Van Gennip dat als directeur van menig katholieke organisatie voor ontwikkelingshulp en daarna ook als plaatsvervangend directeur-generaal op het ministerie. Daarnaast was hij al die tijd actief voor het CDA en werd zelfs Eerste Kamerlid en directeur van het Wetenschappelijk Bureau voor het CDA.

Hij heeft deze dinsdag – ‘de elfde van de elfde, ik snap niet waarom je vandaag werkt?’ – amper een kopje thee voor zijn bezoek ingeschonken of Van Gennip betoogt wat een politieke partij goed maakt, hoe de overheid zich moet opstellen en hoe treurig het is dat veel mensen zich niet meer thuis

▲ De cover van het boek *Omzien met Jos van Gennip*.

▼ Van Gennip in zijn broodjesbar: „Ik heb het gevoel dat we aan het einde van een tijdperk zijn.”

voelen in hun omgeving. Het moge duidelijk zijn: hier in zijn woonkamer in Den Haag zit op zijn 86ste nog steeds een bevlogen, maatschappelijk geëngageerd man, met een groot sociaal hart. „De schandelijkste opmerking in heel de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen vond ik die van Geert Wilders.”

Van Gennip neemt even pauze en lijkt zijn volgende woorden te willen benadrukken. „Het ging over de vraag of we moesten kiezen voor verlaging van btw op boodschappen of bezuinigen op ontwikkelingshulp. Toen zei Wilders: ‘Nou, dan hebben ze daar in Afrika maar wat meer honger.’”

De man die zich het grootste deel van zijn leven heeft ingezet voor ontwikkelingshulp krijgt nog net geen beroerte na het uitspreken van dit citaat. „Hoe kun je nu zoiets zeggen?” vraagt hij zich hardop af terwijl hij zijn armen spreidt. „Wat voor mensbeeld zit daarachter?”

Dan is het even na één uur in de middag. Van Gennip zegt halverwege een betoog dat hij afsteekt over het belang van mensen ontmoeten met een andere achtergrond: „Zullen we even een broodje gaan eten hier in de straat? Of onderbreek ik dan iets belangrijks?”

Onze Jeroen in Eindhoven

Op weg naar de broodjesbar, twee deuren verderop, komt de groei van Eindhoven ter sprake. „Da’s één groot sociaal laboratorium, ik ben benieuwd hoe onze Jeroen daarmee omgaat.” Van Gennip doelt op burgemeester Jeroen Dijsselbloem (die niet van zijn CDA is, maar van de PvdA). Onlangs boekte zijn partij bij de Tweede Kamerverkiezingen een flinke zege. Onder aanvoering van Henri Bontenbal groeide het CDA van vijf naar achttien zetels en lijkt zo terug in het centrum van de macht. „Ja, natuurlijk doet me dat goed”, zegt Van Gennip. „En niet alleen omdat ik

heel wat levensjaren heb gewijd aan de christendemocratie.”

Het is de reden van het succes, die hem deugd doet. „Het volk is het geruzie, het geschreeuw, het afgekapt worden, zó zat. Bontenbals stijl en zijn inhoud spreken belangrijke delen van Nederland aan. Dit betekent dat belangrijke gedeelten van Nederland toch weer gevoelig zijn voor een boodschap van saamhorigheid, van fatsoen.”

Wat Van Gennip bovendien heel blij maakt, is dat het CDA überhaupt is opgeleefd na enkele moeizame decennia. „Het is me wat hoor, dat kiezers die ooit afstand namen van een christelijke partij in het stemhokje daarbij terugkeren. Blijkbaar is er voorbij de secularisering een royale kans voor een partij met stijl en waarden.”

Terwijl hij een bruin broodje met gerookte zalm eet, vertelt Van Gennip over de slager die vroeger om de hoek zat in zijn Haagse woonwijk. En de drogist, ook nog. Maar voordat de jaren 70 en 80 worden verheerlijkt: „Het verkeer naar Utrecht reed toen nog wél voor de deur langs.”

CDA-borrels in de achtertuin

Vanaf de jaren 90 organiseerde Van Gennip elk jaar na Prinsjesdag een borrel voor CDA-bewindslieden en Tweede Kamerleden in zijn achtertuin, die dan werd verzorgd door zijn vrouw Trees en zijn drie dochters. „Dan liep hier een week lang beveiliging door de straat om alles te controleren”, vertelt Van Gennip grinnikend achter het tafeltje in de broodjesbar. „Daarna zetten we een tent in mijn tuin en lieten de cateraar uit die straat (hij wijst naar buiten) de hapjes brengen.”

Jos van Gennip verenigt op zijn 86ste nog altijd twee soorten mensen in zich: zij die invloed hebben op gebeurtenissen om zich heen en zij die precies doen waarvan ze denken dat het nodig is. Van beide categorieën lijkt hij nog altijd geen genoeg te krijgen.

Als kind had hij ADHD, nog lang voordat dat bestond, denkt Van Gennip. Hij vertelt erover in het boek van Aukje van Roessel. „Ik moest naar het seminarie om priester te worden. Dat wilde ik niet, maar door drie jaar opleiding van de priesters leerde ik me wel concentreren en maakte ik kennis met discipline.”

Van zijn tijd met de priesters tot aan 2025 is een lange poos, waarin veel is veranderd. „Ja, ik denk wel eens: wat is er toch gebeurd”, zegt Van Gennip peinzend op de bank terug in de voorkamer van zijn huis. „Met ontwikkelingshulp, met het geloof... met de politiek. Ik heb het gevoel dat we aan het einde van een tijdperk zijn.”

Wat dan het volgende tijdperk gaat zijn, weet Van Gennip niet. Wel valt hem iets op. „Het is een van de paradoxen van deze tijd: mensen stemmen op miljardairs, terwijl ze zelf tot het deel behoren dat niet meeprofiteert van de welvaart. Ze stemmen tegen zichzelf.”

Van Gennip doelt op het succes van Donald

Nuenense boerenzoon

paspoort

Jos van Gennip

- Geboren op 6 januari 1939 in Eindhoven, opgegroeid in Nuenen op de boerderij van vader Simon en moeder Frieda, medeoprichtster van de Boerinnenbond.
- Volgt het seminarie in Sint-Michiëlsgestel, het Augustinianum in Eindhoven en studeert uiteindelijk af in de rechten in Nijmegen.
- Lid van de Katholieke Volkspartij, KVP, 1957-1980.
- Lid van het CDA, vanaf 1980.
- Oprichter Katholieke Staatkundige Studentenfederatie, 1959.
- Directeur Centraal Missie Commissariaat, 1967-1976.
- Directeur Cebemo, katholieke organisatie voor ontwikkelingshulp 1979-1984.
- Plaatsvervangend directeur-generaal ontwikkelingshulp, ministerie voor Buitenlandse Zaken, 1984-1990.
- Directeur Wetenschappelijk Bureau voor het CDA, 1990-1999.
- Eerste Kamerlid voor het CDA, 1991-2007.
- Oprichter Socires, stichting voor bezinning op cultuur en samenleving, 2000.
- Getrouwd met Trees Horsten, drie kinderen (onder wie oud-minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid Karien van Gennip, ook CDA), negen kleinkinderen.
- Woont in Den Haag.

▲ Jos van Gennip in de deuropening van zijn huis in Den Haag.

FOTO'S FRANK JANSEN

Trump in Amerika, maar ook in zekere zin op Geert Wilders in ons land en, wat verder naar het oosten, Viktor Orbán in Hongarije. „De ontwikkelingen in Oost-Europa hebben wel mijn extra belangstelling.” Niet gek: hij kwam er vroeger vaak voor kerkelijk werk en ontmoette ooit de Poolse paus Johannes.

Wat Van Gennip niet goed snapt, is: waarom zijn zoveel volkeren in Oost-Europa zo anti-West-Europa, terwijl ze echt heel veel subsidie van de Europese Unie hebben gekregen? „Misschien denken ze wel: geld ontvangen is leuk, maar waarom zouden wij alles precies zoals jullie moeten doen?”

Andermans cultuur respecteren, dat is iets wat Jos van Gennip aanmoedigt. „In mijn boek vertel ik ook over Nederlanders die vinden dat iemand pas echt geïntegreerd als die niks meer aan geloof doet. ‘Da’s ne goeie’, zeggen ze dan. Terwijl wij juist de vrijheid van godsdienst zouden moeten propageren.”

Maakt de huidige tijdgeest hem niet somber? Van Gennip somt in zijn boek immers duidelijk op wat volgens hem mis is met de samenleving van nu. Hij spreekt van een ‘cultuur van onverschilligheid’, hekelt het doorgeslagen egoïsme en de obsessie met economische meetbaarheid, of wel efficiëntie. „In de teloorgang van de ontwikkelingshulp schuilt wel een tragiek”, zegt Van Gennip langzaam knikkend. „Terwijl er zoveel bewijs is dat dat heeft geholpen. Al die scholen en wegen in Afrika, landen als India en Pakistan die mede door Nederlandse hulp nu goederen exporteren. Of neem alleen al het uitroeien van ziekten als lepra.”

Volgens Van Gennip zou juist in een tijd van klimaatdreiging met mogelijk grote hongersnoden en

De schandelijkste opmerking in heel de campagne voor de Tweede Kamerverkiezingen vond ik die van Geert Wilders

– Jos van Gennip, CDA-prominent

natuurrampen tot gevolg de hulp van rijke aan arme landen juist veel meer opgeschroefd moeten worden. „Als je mensen elders perspectief biedt, hoeven ze niet naar hier te komen.”

Perspectief, het is een woord dat Van Gennip graag gebruikt. „Wanneer gingen de eerste gastarbeiders terug naar Spanje en Griekenland? Niet toen het welvaartsniveau in hun landen gelijk was met hier, maar toen ze op een gegeven moment zagen: er is perspectief dat we nu in eigen land meer welvaart kunnen hebben.”

Dichter bij huis in het nu, denkt Van Gennip dat veel onrust in de samenleving zou wegebben als mensen simpelweg iets van perspectief zien. „Mensen moeten het gevoel krijgen dat zij hun eigen leven, hun eigen lot in handen hebben. Een mooi voorbeeld vind ik energiecoöperaties waarbij mensen hun eigen betaalbare stroom regelen.”

Maatschappelijke dienstplicht

Hij pleit bovendien voor meer plekken waar mensen met verschillende achtergronden elkaar kunnen ontmoeten. „Waar ontmoet je elkaar nog? Het CDA-idee van een maatschappelijke dienstplicht vind ik zó belangrijk. Onze dochter Karien heeft op haar 17de een aantal maanden gewerkt in de Schilderswijk (een Haagse achterstandswijk red.). Dat heeft haar blik destijds zó verruimd.”

Toch is Van Gennip hoopvol gestemd. „Ja hoor, als ik zie hoeveel mensen er toch zeggen: ik wil goede dingen doen, ik wil idealist zijn. Ik wil me inzetten voor anderen. Nou, dat is reden tot hoop. Ik hoor het ook bij mijn negen kleinkinderen, met wie ik veel praat. Daar zie ik een maatschappelijk bewustzijn, een vooruit willen. En een vermoeidheid met het huidige neoliberale systeem.”

En voor wie het soms allemaal niet zo goed weet, heeft Van Gennip een simpel advies. „Doe wat goed is”, zegt hij zonder nadenken. „En klamp je daaraan vast. Help die buurvrouw, kies een beroep dat zinvol is. Het staat heel mooi in de Bijbel, in Johannes: ‘niet aan uw vroomheid, maar aan uw daden zult gij herkend worden’.”

■ *Omzien met Jos van Gennip*, door Aukje van Roessel, uitgeverij Prometheus, 21,99 euro.